

รายงานการฝึกอบรมวิจัยเรื่องคนพิการใน โอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น

เรียน บรรณาธิการวารสารเทคนิคการ แพทย์และกายภาพบำบัด

ผมได้รับทุนฝึกอบรมวิจัยเกี่ยวกับคนพิการ
ในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างเดือน
เมษายน 2544 ถึงเดือนมีนาคม 2545 เป็นเวลา
ประมาณ 1 ปี ด้วยทุน AIEJ Scholarship จาก
รัฐบาลญี่ปุ่น ในฐานะนักศึกษาปริญญาเอก สาขา
วิชาพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มี
โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง
มหาวิทยาลัยขอนแก่นกับมหาวิทยาลัยริวกิว
(University of the Ryukyus) เพื่อเดินทางไป
ศึกษาวิจัย ณ มหาวิทยาลัยริวกิว จังหวัดโอกินาวา
ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญที่น่าสนใจ
ในการถ่ายทอดให้แก่สมาชิกวารสารเทคนิค
การแพทย์และกายภาพบำบัดรวมทั้งผู้สนใจดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยริวกิว เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ
ที่ก่อตั้งในปี ค.ศ.1957 โดยความช่วยเหลือของ
ประเทศสหรัฐอเมริกาในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่
2 เนื่องจากเกาะโอกินาวาในขณะนั้นตกอยู่ภายใต้
การปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกาเนื่องจาก

ประเทศญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงคราม ทำให้เกาะแห่งนี้เป็น
ที่ตั้งของฐานทัพสหรัฐอเมริกาที่ใหญ่ที่สุดใน
ภูมิภาคเอเชียสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ขณะนี้มี
จำนวนทหารอเมริกันราว 3 หมื่นกว่าคน โดยเป็น
พื้นที่ของฐานทัพประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้ง
เกาะโอกินาวา มหาวิทยาลัยริวกิวได้มีโครงการ
แลกเปลี่ยนทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
จำนวน 4 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่
มหาวิทยาลัยริวกิวจะรับนักศึกษาไทยปีละประมาณ
8 - 10 คน เพื่อการศึกษาดูงาน อบรมวิจัยระยะสั้น
และศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาเอก
ตลอดจนการจัดส่งนักศึกษาของมหาวิทยาลัยริวกิว
มาศึกษาและวิจัย ณ มหาวิทยาลัยทั้ง 4 สถาบัน
ของประเทศไทยเป็นประจำทุกปี ผู้ที่สนใจรายละเอียด
เพิ่มเติมเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยริวกิวสามารถ
หาข้อมูลได้จาก www.u-ryukyu.ac.jp หรือจะ
ติดต่อสอบถามผมได้ทาง e-mail:
nanuchar@hotmail.com

ผมได้ฝึกอบรมวิจัยที่มหาวิทยาลัยริวกิว
จังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในช่วง 3 เดือน

แรกได้เข้าเรียนหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐานแบบเข้ม โดยมีทั้งการฝึกเขียน อ่าน ฟัง พูด และเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของชาวญี่ปุ่นและชาวพื้นเมืองโอกินาวาที่เรียกตนเองว่าเป็นคนทะเล (อุมินาอู) ที่มีอายุยืนที่สุดในโลก โดยอายุเฉลี่ยราว 83 ปี ทั้งนี้คงเป็นเพราะอาหารที่นิยมรับประทานคือ ปลา สหรัยทะเล มะระ และผัก ผลไม้อื่นๆ รวมทั้งอากาศดีและลักษณะนิสัยของคนที่นี่ส่วนใหญ่เป็นคนอารมณ์ดี วิถีชีวิตเรียบง่าย ไม่เร่งรีบเหมือนเมืองอื่นโดยเฉพาะเมืองโตเกียวที่มีประชากรมากถึง 20 ล้านคน ส่วนประชากรในโอกินาวามีเพียง 1.5 ล้านคนเท่านั้น ภายหลังจากที่ผมเรียนจบหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐานแบบเข้มแล้ว ผมได้ลงทะเบียนเรียนวิชาการสัมมนาร่วมกับนักศึกษาปริญญาโท สาขาสังคมวิทยา ทุกวันจันทร์และอังคาร โดยอยู่ในความดูแลของ Professor Dr.Noriyuki Suzuki อาจารย์ที่ปรึกษาของผม บางช่วงท่านได้พาไปดูงานยังที่ต่างๆ เช่น การไปศึกษาดูงาน ณ มหาวิทยาลัยโอกินาวา เพื่อปรึกษาหารือกับอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการในโอกินาวาคือ Professor Kudeken I. ในช่วงวันที่ 25 กรกฎาคม 2544 ต่อมาอาจารย์ท่านนี้ได้พาไปศึกษาดูงานที่ศูนย์คนพิการของท่านเองในวันที่ 4 สิงหาคม 2544 ซึ่งเป็นศูนย์ดูแลคนพิการเอกชนชื่อศูนย์มินามิโนะซาโตะที่ท่านได้ก่อตั้งมาราว 15 ปี เพื่อรับคนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้จำนวน 80 คน มีเจ้าหน้าที่ดูแลทั้งสิ้น 24 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ดูแลหรือพี่เลี้ยง และนักสังคมสงเคราะห์จำนวน 3 คน ศูนย์ได้รับเงินสนับสนุนทั้งจากรัฐบาลญี่ปุ่น จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด และจากคนพิการแต่ละราย ปัญหาคนพิการในศูนย์แห่งนี้ที่พบบ่อยคือ 1) มีคนพิการราว 30 คน เกิดโรคลมชัก 2) คนพิการที่รุนแรงไม่สามารถสื่อสารได้ และ 3) คนพิการมักหลบหนีออกจากศูนย์เป็นประจำ คนพิการที่นี้พักอาศัยอยู่กันห้องละ 2 คน โดยรับคนพิการที่มีตั้งแต่อายุ 16 ปีขึ้นไป และสามารถพักอยู่ได้จนตลอดชีวิต กิจกรรมที่ให้บริการคือการฝึกช่วยเหลือตนเองใน

กิจวัตรประจำวัน การฝึกอาชีพต่างๆ ที่เน้นให้คนพิการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีรายได้ กิจกรรมสันทนาการ และการฝึกให้คนพิการได้เตรียมความพร้อมและเรียนรู้ในการเข้าสังคม ตลอดจนการจัดให้มีการทัศนศึกษาทั้งในและต่างประเทศเป็นประจำทุกปี หลังจากนั้นวันที่ 10 ตุลาคม 2544 ผมได้ไปสำรวจข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับคนพิการในศูนย์อบรมและฟื้นฟูคนพิการจังหวัดโอกินาวาซึ่งเป็นของรัฐโดยมีนโยบายด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การฝึกอาชีพ และทางสังคมแก่คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นหลัก โดยเฉพาะคนพิการที่เกิดจากโรคหลอดเลือดในสมอง ผิดปกติ คนพิการที่ศูนย์แห่งนี้ส่วนใหญ่มีอายุประมาณ 40 ปี ค่าใช้จ่ายของศูนย์จะได้รับมาจากเทศบาลที่คนพิการแต่ละรายมีภูมิลำเนาอยู่เป็นเงิน 2 แสนเยนต่อเดือนต่อคน ปัญหาของคนพิการส่วนใหญ่ คือ คนพิการที่มีภาวะซึมเศร้าไม่ยอมรับสภาพความพิการของตนเองและไม่ร่วมมือในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่นี้มีพี่เลี้ยงคอยดูแลคนพิการ 7 คน นักกายภาพบำบัด 2 คน เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ นักกิจกรรมบำบัด 2 คน เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พยาบาล 3 คน นักสังคมสงเคราะห์ 4 คน นักอรรถบำบัด 1 คน นักคอมพิวเตอร์ 1 คน และมีแพทย์มาตรวจทุกบ่ายวันจันทร์ คนพิการที่นี้จะพักห้องละ 2 คน ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้างอาคารที่ทำการและที่พักใหม่ เพื่อขยายการให้บริการและให้คนพิการพักห้องละ 1 คน เพื่อความเป็นส่วนตัว การพักอยู่ที่ศูนย์ส่วนใหญ่ไม่เกิน 1 ปี ยกเว้นกรณีพิการรุนแรงจะขยายให้พักได้ไม่เกิน 2 ปี และวันที่ 15 ตุลาคม 2544 ผมได้ไปยังศูนย์คนพิการอีกแห่งหนึ่งที่เป็นของเอกชนหรือนิติบุคคลชื่อบ้านความหวัง ซึ่งรับคนพิการที่อยู่ในระดับความพิการไม่รุนแรง (ระดับ 3-6) ศูนย์แห่งนี้อยู่ภายใต้การดูแลของสมาคมการสวัสดิการสำหรับคนพิการจังหวัดโอกินาวา คนพิการที่นี้มีทั้งพิการทางกาย ทางสติปัญญา ทางสายตา และทางหูหรือการได้ยิน วัตถุประสงค์

ของศูนย์เพื่อฝึกอาชีพ การมีงานทำ และเตรียมคน
พิการกลับคืนสู่สังคม โดยคนพิการส่วนใหญ่
สามารถทำงานและมีรายได้เฉลี่ยคนละ 2 หมื่นเยน
ต่อเดือน คนพิการรายละ 80 ของคนพิการที่นี่
จะรับเงินเดือนจากศูนย์แห่งนี้เป็นค่าจ้าง และคน
พิการรายละ 20 จะทำงานส่วนตัวภายในศูนย์
โดยให้ศูนย์ช่วยเหลือด้านเงินทุนและการตลาดให้
ซึ่งคนพิการเหล่านี้จะมีรายได้ดีกว่าคนพิการกลุ่ม
แรกมาก คนพิการส่วนใหญ่พักอยู่ในศูนย์และบาง
ส่วนเดินทางกลับบ้านทุกวัน ปัจจุบันพบว่าคน
พิการส่วนใหญ่ยังไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมปกติได้
เนื่องจากตลาดแรงงานส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับคน
พิการเข้าทำงาน

ในวันที่ 21 เดือนตุลาคม 2544 ผมได้เข้า
ฟังวิชาการที่มหาวิทยาลัยนานาชาติโอกินาวาเรื่อง
คนพิการกับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นการประชุม
วิชาการระดับนานาชาติของงานสังคมสงเคราะห์
โลกที่เน้นปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของประเทศ
ต่างๆ ในแต่ละภูมิภาคของโลก โดยเฉลี่ยประเทศ
แถบทวีปอาฟริกา เอเชีย และอเมริกาใต้ที่ด้อย
พัฒนาในทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่เวที
การแข่งขันในกระแสโลกาภิวัตน์ที่เพิ่มความ
เสียเปรียบมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นทุกประเทศควรร่วมมือ
กันจัดเวทีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและ
สร้างเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศใน
ระยะยาวเพื่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมในทุกระดับ
ทุกประเทศ และเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ดีทั่ว
โลก ต่อมาในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2544 ผมได้
ไปเยี่ยมชมโรงพยาบาลอูราโซะ (Urasoe Synthesis
Hospital) ในเมืองนาโหะ จังหวัดโอกินาวา
โรงพยาบาลแห่งนี้เป็นโรงพยาบาลเอกชนที่แบ่งการ
ให้บริการเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นโรง
พยาบาลเพื่อบริการทางการแพทย์เช่นเดียวกับโรง
พยาบาลทั่วไป และส่วนที่ 2 เป็นศูนย์สุขภาพที่เน้น
การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ และคนพิการ เพื่อ
การมีสุขภาพดีทั้งกาย ใจ และสังคมเป็นหลัก

วันที่ 15 พฤศจิกายน 2544 ผมได้ไปศึกษา

ดูงานที่ Peer Counseling Center ซึ่งเป็นศูนย์ให้
คำปรึกษาและช่วยเหลือคนพิการที่มีวัตถุประสงค์
เพื่อการมีวิถีชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent
Living) มีเพียงแห่งเดียวในโอกินาวา ก่อตั้งโดย
คนพิการได้ราว 8 ปี มีเครือข่ายทั่วทั้งประเทศญี่ปุ่น
ราว 100 แห่ง โดยนำโปรแกรมของหลักและวิธีการ
ในการดำเนินงานมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาเข้า
มายังประเทศญี่ปุ่นเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว
เนื้อหารายละเอียดของโปรแกรม ได้แก่ การฝึก
กิจวัตรประจำวันทั้งในและนอกบ้าน การประชุม
ร่วมกัน การเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่างๆ การ
เรียกร้องในสิทธิอันพึงได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล
และระดับนโยบาย โดยคนพิการในศูนย์ดังกล่าวจะ
เป็นกรรมการบริหารองค์กรนี้ที่มีสมาชิกที่เป็นคน
พิการรายละ 60 ของกรรมการทั้งหมด ซึ่งได้
รับเงินสนับสนุนในการดำเนินงานทั้งจากรัฐบาลกลาง
องค์กรของรัฐระดับจังหวัด และจากสมาชิกคนพิการ

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2545 ผมได้ไปดูงานที่
หน่วยกายภาพบำบัดโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยวีกิว
ซึ่งมีนักกายภาพบำบัด จำนวน 2 คน ผู้ช่วยนัก
กายภาพบำบัด 5 คน นักกิจกรรมบำบัด 1 คน
และแพทย์ทางออโรโธปิดิกส์เป็นผู้ดูแล หัวหน้านัก
กายภาพบำบัดชื่อ Mr.Naoto Oshiro เป็นผู้ให้
ข้อมูลและพาเยี่ยมชม แผนกกายภาพบำบัดที่นี่ไม่
ใหญ่มากนัก แต่มีอุปกรณ์ เครื่องมือทางกายภาพ
บำบัดมากมาย โดยเฉพาะเครื่องมือทางไฟฟ้า นัก
กายภาพบำบัดแต่ละคนจะสามารถรับคนไข้ได้ไม่
เกินวันละ 25 ราย ทั้งคนไข้นอนและคนไข้นอก

วันที่ 1 มีนาคม 2545 อาจารย์กายภาพ
บำบัดชื่อ Mr. Sokatsu Yamamoto ได้พาผมไป
เยี่ยมชมวิทยาลัยกายภาพบำบัดโอกินาวา ที่ก่อตั้ง
มาราว 10 ปี และเป็นของเอกชนโดยรับนักศึกษา
กายภาพบำบัดหลักสูตร 3 ปี รุ่นละ 50 คน ค่า
เล่าเรียนแพงมากราวปีละ 2 ล้านเยนต่อคน ที่นี่มี
อาจารย์ประจำเพียง 5 คน เพื่อสอนเฉพาะ
ภาคทฤษฎีและปฏิบัติเท่านั้น ส่วนการฝึกงานทาง
กายภาพบำบัดจะจัดส่งออกฝึกงานในโรงพยาบาล

ต่างๆ ในโอกินาวาทั้งโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน หลังจากนั้นอาจารย์ท่านนี้ท่านยังได้พาไปเยี่ยม วิทยาลัยกิจกรรมบำบัด วิทยาลัยพยาบาล และ โรงเรียนพนักงานดูแลคนไข้ที่บ้าน ตลอดจนท่านได้ พาไปดูงานโรงพยาบาลที่อยู่ในเครือเดียวกับ วิทยาลัยกายภาพบำบัด นั่นคือ โรงพยาบาลผู้สูงอายุ ศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ สวนสุขภาพผู้สูงอายุ และ โรงพยาบาลเอกชนทั่วไปในเมืองนาโงะที่มีระบบการ รักษาแบบครบวงจรทั้งการบำบัดรักษาฟื้นฟูส่งเสริม ป้องกัน และการดูแลคนไข้ที่อยู่ตามบ้าน โดยการ ส่งบุคลากรทางการแพทย์ และแม่บ้านไปบริการถึง บ้านคนไข้แต่ละรายโดยการคิดค่าบริการจากระบบ ประกันสังคมและรักษาพยาบาล

วันที่ 7-8 มีนาคม 2545 ผมได้ไปศึกษา ดูงานที่โรงพยาบาลแห่งชาติมูรายามา (National Murayama Hospital) ณ กรุงโตเกียว โดย โรงพยาบาลแห่งนี้เป็นโรงพยาบาลที่มีหน้าที่ เกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แบบครบวงจร คนไข้ส่วนใหญ่เป็นคนไข้จากระบบประสาทที่เกี่ยวข้อง กับสมองและไขสันหลัง ซึ่งคล้ายกับสถาบัน ประสาทของประเทศไทย นักกายภาพบำบัดมี ทั้งหมดจำนวน 8 คน โดยผมเองได้รับการดูแลและ พักที่บ้านของอาจารย์ Nugaya K. ที่โตเกียว 1 คืน นักกายภาพบำบัดที่นี่ทำงานขยันขันแข็งมาก ตาม

สไตล์ของชาวญี่ปุ่นโดยแท้ เพราะสาเหตุนี้หรือไม่ จึงทำให้คุณภาพของการรักษาฟื้นฟูคนไข้จึง แตกต่างจากประเทศไทยเราในหลายๆ ด้าน

สิ่งต่างๆ ที่ประสบมาทำให้ได้ข้อคิดว่าทำไม สังคมไทยถึงก้าวไม่ทันประเทศที่เจริญแล้ว โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น อาจเนื่องมาจากความมี ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่มีตนเองที่ ทำให้ญี่ปุ่นเหนือกว่าเราทั้งที่ทรัพยากรธรรมชาติ ด้อยกว่าเรามากมายนัก หากเรามีสิ่งเหล่านี้บ้างคง ทำให้ประเทศไทยก้าวไกลกว่าที่เป็นอยู่อย่าง มากมายมหาศาล ขอขอบคุณรัฐบาลญี่ปุ่นที่เปิด โอกาสให้ผมได้รับทุนฝึกอบรมวิจัยในครั้งนี้ ตลอด จนอาจารย์ที่ปรึกษาของผม Professor Dr. Noriyuki Suzuki ภาควิชาสังคมวิทยา คณะอักษรศาสตร์ และกฎหมาย มหาวิทยาลัยริวกิว มา ณ ที่นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.อนุชา นิลประพันธ์)

ภาควิชากายภาพบำบัด

คณะเทคนิคการแพทย์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น